

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırma Anlaşmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ulaştırma Komisyonları raporları (1/167)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 782; 6 - 1101

17 . IV . 1947

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırma Anlaşmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 25 . III . 1947 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

R. Peker

Gerekçe

Hükümetimizin de katılmasıyla 7 Aralık 1944 tarihinde Şikago'da imzalanan ve 4749 sayılı Kanunla onanmış olan Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşmaları hükümleri dâhilinde Cumhuriyet Hükümeti, 12 Şubat 1946 günü, İngiltere Krallığı ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti ile birer Hava Anlaşması yapmış ve bu Anlaşmalar Büyük Millet Meclisince Mayıs 1946 ayında onanmıştır. Keza Hükümetimizle İsveç Krallığı Hükümeti arasında 26 Haziran 1946 ve Fransa Hükümeti ile de 12 Ekim 1946 tarihinde bu yolda birer Anlaşma akit ve imza olunmuş ve bu Anlaşmalar dahi Büyük Millet Meclisince biri Eylül 1946 ve diğeri Şubat 1947 aylarında onanmıştır.

Adıgöçen iki taraflı Anlaşmaların Yüksek Meclise sunulması sırasında da arz olunduğu üzere, Şikago'da kurulan sistemin işlemleri, muhtelif üye devletler arasında yapılacak iki taraflı Anlaşmalar akdine bağlıdır. Cumhuriyet Hükümeti, yaptığı Anlaşmalardan başka diğer devletlerle de faydalı ve gerekli Anlaşmalar sağlanmasına devam etmektedir. Bu arada Çekoslovakya Hükümetinin Anlaşma akdine ilişkili teklifi üzerine görüşmeler olmuş ve 5 Mart 1947 gününde Anlaşma metni imzalanmıştır.

Bu Anlaşma hükümleri, geniş ölçüde evvelki Anlaşmalardan mülhem olup müteakabiliyet esasına dayanmaktadır. Şimdiki şartlar altında yurdumuz ile Orta Avrupa memleketleri arasında uzun süren ve seyrek işliyyen ulaştırma araçlarından başka ulaştırma imkânı olmadığı cihetle bu memleketlerle ekonomik bağlarımızın gelişmesibakımından çok faydalı bulunan işbu Anlaşmada iki memlekette cari olan hava ulaştırmalarına ilişkili konulara uyulacağı derpiş edilmmiştir. Çekoslovakya servisi Ankara ve İstanbul'a uğrayacak ve her iki yerde Milletlerarası yolu, yük ve posta bırakıp alabilecektir. Fakat iki şehir arasında nakliyat yapamayacaktır.

Anlaşma ile Ekinin ve imza protokolünün yorumlanması yahut uygulanması yolunda Akid

Tarafların müzakere ile halledemeyecekleri hususlar ya Şikago hükümleri dâhilinde Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı Konseyine veya iki Tarafın tâyin edeceği bir hakem mahkemesine yahut da başka herhangi bir şahıs veya teşekkülün hakemliğine arzedilecektir.

Bu Anlaşma, evvelce İsveç ve Fransa Hükümetleriyle yapılan Anlaşmaların tamamiyle eşidir; yegâne fark, metin ile ekte mevcut askerî mahiyette hükümleri mutazammın iki fıkranın özel imza protokolü şekline konulmasıdır ki, bir kül halinde alınma evvelki Anlaşmaların mutlak surette aynı olduğu görülür.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dışişleri Komisyonu

Esas No. 1/167

Karar No. 24

20 . V . 1947

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 25 . III . 1947 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarıları Dışişleri Bakanlığı temsilcisi de hazır olduğu halde gerekçesiyle birlikte Komisyonumuzda incelendi. Günün icaplarına uygun görülen tasarı aynen kabul edildi.

Havalesi gereğince Ulaştırma Komisyonuna

gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Dışişleri Komisyonu

Başkanı	Bu rapor Sözeüsü	Kâtip
Bilecik	Tokad	Gümüşane
M. Ş. Esendal	N. Poroy	E. Tör
Aydın	Bolu	Burdur
Dr. M. Germeç	H. C. Çambel	F. Altay
Gaziantep	Kocaeli	Manisa
Dr. A. Melek	İ. S. Yiğit	A. R. Artunkal
İmzada bulunmadı		
Samsun		
C. Bilsel		

Ulaştırma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Esas No. 1/167

Karar No. 17

10 . VI . 1947

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca 25 . III . 1947 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan ve Dışişleri Komisyonunca görüldükten ve aynen onandıktan sonra komisyonumuza havale buyurulan tasarı ve anlaşma ile ekleri, komisyonumu-

zun 5 . VI . 1947 tarihindeki toplantısında, Dışişleri Bakanlığının ve Devlet Havayolları İdaresinin temsilcileri de hazır oldukları halde incelendi.

Bu anlaşmanın da, 7 . XII . 1944 tarihinde Şikago'da imzalanan Milletlerarası Havacılık Anlaşmalarıyla kurulmuş olan sistemin işlemesi için üye Devletler arasında yapılması icabeden iki taraflı Anlaşmalar silsilesine dâhil olarak ve

Çekoslovakya Hükümetinin teklifi üzerine yapılmış olduğu anlaşılmıştır. Anlaşmanın, gerekçe-
de belirtilen faydaları sağlayacağına kaani olan
komisyonumuz, metinlerin de Şikago Anlaşma-
ları esaslarına ve mütekabiliyet prensiplerine
uygun olarak tanzim edilmiş olduğunu görerek,
onanılmasını esas itibariyle yerinde bulmuştur.

Ancak, anlaşmanın ekini teşkil eden vesikada,
iki tarafın kullanacakları hava yollarının tari-
fine, Çekoslovaklara ait olması lâzımgelen yolun
bize, bize ait olması icap eden yolun da Çekos-
lovaklara gösterilmesi gibi bir hata göze çarp-
mış ve Dışişleri Bakanlığı temsilcileri, esas olan
Fransızca metne bakarak, Türkçe metnin bu
noktalarda gerçekten Fransızca metne uymadı-
ğını, bir tercüme veya tape hatası neticesinde
bu aykırılığın husule gelmiş bulunduğunu ve bi-
naenaleyh Komisyonea tashihinin uygun olaca-
ğını ifade etmişler ve Komisyonumuz da ekin
yazılışını bu suretle düzeltmiştir.

Bizzat kanun tasarıma gelince:

1 nei maddenin yazılışında bir takdim ve te-
hir yapılmış, diğer maddeler aynen onanmıştır.
Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma Ko.

Başkanı	Sözeü	Kâtip
Çoruh	Kars	Erzurum
A. R. Erem	Ş. Karacan	S. Altuğ
Aydın	Çanakkale	Edirne
M. Aydın	B. Gökçen	M. E. Ağaoğulları
İstanbul	Kayseri	Kocaeli
S. Yürüten	F. Seler	F. Balkan
		İmzada bulunamadı
Kütahya	Niğde	Ordu
A. Bozbay	V. Sarıdal	Ş. Akyazı
Ordu	Ordu	Samsun
Dr. V. Demir	H. Gökdalay	Y. Kalgay
	Sivas	
	H. Işık	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. --- Ankara'da 5 Mart 1947 tarihinde akit ve imza edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair Anlaşma ile eki ve imza protokolü onanmıştır.

MADDE 2. --- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. --- Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
<i>R. Peker</i>	Başbakan Yardımcısı
	<i>M. Ökmen</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
<i>M. A. Renda</i>	<i>Ş. Devrin</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>C. C. Toydemir</i>	<i>Ş. Sökmensüer</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>H. Saka</i>	<i>H. N. Keşmir</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>Reşat Ş. Siner</i>	<i>C. K. İncedayı</i>
Ekonomi Bakanı	Sağlık ve Sosyal Y. Bakanı
<i>T. B. Baltı</i>	<i>Dr. B. Uz</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>T. Coşkan</i>	<i>F. Kurdoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
<i>Ş. Koçak</i>	<i>A. İnan</i>
	Çalışma Bakanı
	<i>Dr. S. İrmak</i>

ULAŞTIRMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava ulaştırmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. --- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Ankara'da 5 Mart 1947 tarihinde akit ve imza edilmiş olan Hava ulaştırmalarına dair Anlaşma ile eki ve imza protokolü onanmıştır.

MADDE 2. --- Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. --- Hükümetin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ÇEKOSLOVAKYA CUMHURİYETİ ARASINDA HAVA ULAŞTIRMALARINA DAİR ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti,

Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair bir Anlaşma yapmaya karar vererek, bu maksatla usulü dairesinde yetkilendirilmiş temsilciler tayin etmişler ve bunlar aşağıdaki hükümler üzerine anlaşmışlardır.

Madde — 1

Sözleşen taraflar, bu Anlaşmanın Ekinde musarrah bulunan hakları, işbu Ekte sayılan milletlerarası sivil hava yollarının ve servislerinin kurulması maksadiyle birbirlerine verirler; anılan servislere, kendisine bu haklar verilen Sözleşen Tarafın ihtiyarına göre derhal veya daha sonra başlanılabilir.

Madde — 2

A) Bir Sözleşen Tarafça diğer Sözleşen Tarafa kurulması hakkı verilen her bir hava hizmetinin işletilmesine, bu son Taraf anılan hizmeti işletmek için bir veya bir kaç havacılık teşebbüsü tayin eder etmez başlanabilecektir; bu hakkı veren Sözleşen Taraf, 6 ncı madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, böylece tayin edilen havacılık teşebbüsüne veya teşebbüslerine gereken işletme müsaadesini gecikmeksizin verecektir.

B) Yukarıda anılan hakları veren Sözleşen Taraf, işbu Anlaşmada bahis konusu olan servislerin açılmasına ruhsat vermeden önce, böylece tayin edilmiş olan havacılık teşebbüsünden veya teşebbüslerinden, kendi ülkesinde cari kanun ve nizamular gereğince ehliyetlerini isbat etmelerini isteyebilecektir.

Madde — 3

Tatbiakta herhangi bir farklı işleme meydan vermemek ve eşitliği sağlamak maksadiyle aşağıdaki hususlar kararlaştırılmıştır:

A) Sözleşen Taraflardan her biri, kendi hava alanlarından ve başka kolaylıklardan öteki Sözleşen Taraf havacılık teşebbüslerinin faydalanması karşılığı olarak tarhedilecek veya edilmesine izin verilecek mükellefiyetlerin Milletlerarası benzer hizmet yapan kendi millî uçaklarınınca işbu hava alanlarından ve kolaylıklardan faydalanma için ödenecek miktarlardan fazla olmamasını kabul eder.

B) Sözleşen Taraflardan birinin ülkesine, öteki Sözleşen Tarafça tayin edilen havacılık teşebbüsü tarafından veya bunun hesabına ithal edilip yalnız kendi uçaklarının kullanmasına mahsus olan yakıt, makine yağı ve yedek parçalar, gümrük resmi, muayene ücreti veya diğer millî resim ve mükellefiyetlerin tarhi hususunda, millî teşebbüslere veya en ziyade müsaadeye mazhar milletin teşebbüslerine uygulanan işlem den faydalanacaklardır.

C) Ekte tarif edilen yolları ve hizmetleri işletmeye izimli Sözleşen Tarafın Hava Ulaştırma teşebbüslerine ait sivil uçaklarda bulunan yakıt, makine yağı, yedek parçalar, mütat teçhizat ve uçak kumanyası anılan uçaklar tarafından öteki Sözleşen Tarafın ülkesi üzerindeki uçaklarda kullanılsa veya sarfedilse bile, o ülkeye giriş ve çıkışta gümrük resmi, muayene ücreti veya buna benzer resim ve mükellefiyetlerden muaf tutulacaktır.

Madde — 4

Sözleşen Taraflardan birinin verdiği veya muteber kıldığı henüz müddeti geçmemiş ehliyetname-ler, uçuşa elverişlilik vesikaları ve ruhsatıyeler Ekte gösterilen havayollarını ve hizmetlerinin işletilmesi için öteki Sözleşen Tarafça muteber olarak tanılacaktır. Ancak, Sözleşen Taraflardan

herbiri, kendi uyuşuna başka bir devlet tarafından verilmiş ehliyetnameleri ve ruhsatıyeleri kendi ülkesi üzerinde uçuş için muteber tanımaktan istinkâf etmek hakkını muhafaza eder.

Madde — 5

A) Sözleşen Taraflardan birinin Milletlerarası Hava Seyrüseferinde işliyen uçakların kendi ülkesine giriş ve çıkışı hakkındaki veya bu uçakların ülkesi sınırları içinde iken işletilmesi ve seyrüseferi ile ilgili kanun ve nizamaları öteki Sözleşen Taraf teşebbüsünün veya teşebbüslerinin uçaklarına da uygulanacaktır.

B) Yolcular, mürettebat ve uçakla mal gönderenler, herbiri Sözleşen Tarafın ülkesinde yolcuların, mürettebatın veya yükün memlekete girişi, orada kalışı ve oradan çıkışı ile ilgili giriş, çıkış, göçmen, pasaport, gümrük ve karantina işleri gibi hususlara mütaallik kanun ve nizamalara, gerek kendileri, gerekse nam ve hesaplarına hareket eden üçüncü şahıs vasıtasıyla, riayet edeceklerdir.

Madde — 6

Sözleşen Taraflardan herbiri, öteki Sözleşen Tarafa tâyin edilen bir teşebbüsün esas mülkiyeti ile fiilli kontrolün bu son Taraf uyuşunun elinde bulunduğuna kanaat getirmediği hallerde, veya bu teşebbüsün, ülkesinde faaliyette bulunduğu Devletin kanun ve nizamlarına, beşinci maddede tarif olduğu üzere riayet etmediği veya bu Anlaşmanın kendisine yüklediği vecibeleri yerine getirmediği takdirde, işbu teşebbüse işletmek müsaadesi vermemek veya bunu geri almak hakkını muhafaza eder.

Madde — 7

İşbu Anlaşma ve buna dayanarak yapılacak bütün mukaveleler Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Teşkilâtı nezdinde tescil ettirilecektir.

Madde — 8

Sözleşen Taraflardan biri, işbu Anlaşma Ekinin herhangi bir hükmünün değiştirilmesini arzu ettiği takdirde, her iki Tarafın yetkili katları arasında danışılmasını isteyebilir ve bu danışma, istek tarihinden itibaren altmış gün içinde başlar, anılan katların üzerinde uyuştukları her değişiklik, diplomatik nota teatisi suretiyle teyitedildikten sonra, yürürlüğe girecektir.

Genel mahiyette çok taraflı bir havacılık sözleşmesi her iki Sözleşen Taraf için yürürlüğe girdiği takdirde, bunlar işbu Anlaşma ile Ekinin hükümlerini anılan Sözleşme ahkâmı ile ahenkleştirmek maksadiyle danışacaklardır.

Madde — 9

A) Sözleşen Taraflar, işbu Anlaşmanın veya Ekinin yorumlanmasına veya uygulanmasına mütaallik olup görüşme yolu ile halledilmeyen herhangi bir uyuşmazlığı, hakeme sunmak hususunda muhtabıktırlar.

B) Böyle bir uyuşmazlık Şikago'da 7 Aralık 1944 de imzalanan Milletlerarası Sivil Havacılık Sözleşmesi ile kurulan Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı Konseyine veya anılan Sözleşmenin yürürlüğe girişine kadar Şikago'da aynı tarihte imzalanan Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Anlaşması ile kurulan Muvakkat Konseye sunulacaktır.

C) Bununla beraber, Sözleşen Taraflar, anlaşarak uyuşmazlığı, tâyin edecekleri bir hakem mahkemesine yahut da başka bir kişiye veya kuruma sunarak halledebilirler.

D) Sözleşen Taraflar, bu suretle verilen hükme riayet etmeyi taahhüt ederler.

Madde — 10

Tasdikanameler, mümkün olan en kısa zamanda Prag'da teati edilecektir. Anlaşma, tasdiknamelerin teatisi tarihinde yürürlüğe girecektir.

Madde — 11

Sözleşen Taraflardan her biri işbu Anlaşmaya son vermeyi arzu ettiği takdirde, öteki Tarafa bunu haber verebilecektir. Böyle bir son verme haberin alınmasından 12 ay sonra yürürlüğe girecektir, meğer ki, mutabık kalmarak, ihbar, bu müddet geçmeden geri alınmış olsun.

Yukarıdakileri tasdikan, imzaları aşağıda bulunan ve Hükümetleri tarafından usulü dairesinde yetkilendirilmiş olan temsilciler işbu Anlaşmayı imza etmiş ve mühürlemişlerdir.

5 Mart 1947 tarihinde Ankara'da Fransızca ikinüsha olarak yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti adına

Feridun Cemal Erkin

J. Kolovrat Krakowsky

E K

a) İşbu Anlaşma gereğince tâyin edilecek Türk hava seyrüsefer teşebbüsüne aşağıdaki yol veya yollar üzerinde Prag ve Bratislava'da milletlerarası ulaştırma yolu, posta ve eşya indirip bindirme hakkı verilmiştir:

«Ankara - ara noktalı veya noktasız Bratislava - Prag ve bundan ileri diğer memleketlere bir veya birçok istikametlerde.»

b) Aynı şekilde, işbu Anlaşmaya göre tâyin edilecek Çekoslovak hava seyrüsefer teşebbüsüne aşağıdaki yol veya yollar üzerinde İstanbul ve Ankara'da milletlerarası ulaştırma yolu, posta ve eşya indirip bindirme hakkı verilmiştir:

«Prag - ara noktalı veya noktasız İstanbul - Ankara ve bundan ileri diğer memleketlere bir veya birçok istikametlerde;

Feridun Cemal Erkin

J. Kolovrat Krakowsky

İmza Protokolü

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çekoslovakya Hükümeti arasında bugünkü tarihle akdedilen Hava Ulaştırmaları Anlaşmasının imzası ânında âkid iki taraf aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır:

a) İlgili Hükümetler tarafından tâyin edilecek bazı bölgelerde milletlerarası bir hava servisinin kurulması yetkili askerî katların tasvibine bağlı olacaktır.

b) Şurası mukarrerdir ki, her âkid taraf bir hava servisini işletmeye açmadan evvel diğer âkid tarafa, kendi topraklarına girmek ve çıkmak için teklif eylediği yolu tebliğ edecektir; bu taraf o zaman tam giriş ve çıkış noktalarını ve memleketi üzerinde takibedilecek yolu gösterecektir.

Bu protokol işbu Anlaşmanın ayrılmaz bir parçasını teşkil eder ve onunla beraber yürürlüğe girer. Ankara'da 5 Mart 1947 tarihinde Fransızca iki nüsha olarak yapılmıştır.

Feridun Cemal Erkin

J. Kolovrat Krakowsky